

แนวคิดและศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม

Concepts and Art in Language Use in The Novel, Krongkam

ชลธิชา เดชบุญ*

Chonthicha Dechboon

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาเรื่องแนวคิดและศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องกรงกรรม ผลการศึกษาพบว่า ด้านแนวคิด ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ประการแรก แนวคิดเกี่ยวกับความรัก ประกอบด้วย ความรักระหว่างแม่และลูก ความรักระหว่างพี่และน้อง ความรักระหว่างสามีภรรยา ความรักระหว่างหนุ่มสาว ประการที่สอง แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ผู้เขียนนำเสนอการดำเนินชีวิตของตัวละคร ทั้งการดิ้นรน การมีคุณธรรมการใช้ชีวิต ประการที่สาม แนวคิดเกี่ยวกับหลักพระพุทธศาสนา ผู้เขียนสะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมผ่านตัวละครที่ย่อมได้รับผลแห่งการกระทำของตนเอง และแสดงธรรมะชี้ให้เห็นถึงความไม่แน่นอนของชีวิตมนุษย์ ต้องพบการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และประการสุดท้าย แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจลี้ลับลึกลับ ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อทางไสยศาสตร์ เครื่องรางของขลัง และการบนบานศาลกล่าว สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญของมนุษย์ในสังคมทุกแห่งและเกิดขึ้นทุกยุคสมัย ด้านศิลปะการใช้ภาษา พบการใช้ภาษาที่โดดเด่น 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก การใช้คำ พบการซ้ำคำ การใช้คำภาษาต่างประเทศ ทั้งภาษาจีนและภาษาอังกฤษ และการใช้คำคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครให้เด่นชัดมากขึ้น นอกจากนี้ ยังทำให้ผู้อ่านได้ความรู้ในด้านสังคมและวัฒนธรรมอีกด้วย ประการที่สอง การใช้สำนวน พบข้อความการใช้สำนวนเป็นจำนวนมาก ผู้เขียนใช้สำนวนเปรียบเทียบทั้งเหตุการณ์ของตัวละคร การกระทำของตัวละคร และความคิดของตัวละคร และประการสุดท้าย การใช้ภาพพจน์ พบภาพพจน์ที่โดดเด่น 4 ประเภท ได้แก่ (1) อุปมา พบว่า ผู้เขียนใช้ภาพพจน์อุปมาเป็นจำนวนมากที่สุด (2) อุปลักษณ์ พบว่า ผู้เขียนใช้ภาพพจน์อุปลักษณ์ในการเปรียบเทียบกับตัวละคร (3) อติพจน์ พบว่า ผู้เขียนใช้ภาพพจน์อติพจน์หรือการกล่าวจริง และ (4) การกล่าวอ้างถึง พบว่า ผู้เขียนกล่าวถึงบทเพลงของนักร้องชื่อดัง และการกล่าวอ้างถึงบุคคลสำคัญ ผู้เขียนใช้ภาพพจน์เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพชัดเจน

คำสำคัญ : กรงกรรม, แนวคิด, ศิลปะการใช้ภาษา

นักศึกษาลัทธิศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Graduate Student, Thai Studies Program, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University

Email: chonthichagunn@gmail.com

* Manuscript received January 26, 2021; revised March 28, 2021 and accepted April 26, 2021

Abstract

This research aims to study concept and art in language use in the novel, KrongKam. Findings showed that the author presented four important concepts as follows. Firstly, the concept of love consisted of the love of mother and children, the love of siblings, the love of husband and wife, and the love of young people. Secondly, the concept of living a life was presented by the author showing the struggles for having morality in living a life. Thirdly, the concept of Buddhism was reflected by the author concerning the law of karma through characters receiving the results of their own actions. The truth of life was shown as the uncertainty in human life. Humans face constant change. Lastly, the concept of the power of sacred beings was reflected by the author in the beliefs in black magic, the talisman, and vows. All of these are important factors for human beings in society everywhere and in all periods.

The aspect of language use found three kinds of outstanding use of language. Firstly, the use of words found repetitive words, the use of foreign words in Chinese and English, and the use of epigrams. The objectives were to transfer the emotions and feelings of the characters to be more outstanding. In addition, the readers gained knowledge of society and culture. Secondly, the use of expressions found the use of various expressions. The author used expressions to compare the characters' incidents, characters' actions, and characters' ideas. Lastly, in the use of figures of speech, four types of outstanding figures of speech were found. (1) Simile: the author used simile at the highest level. (2) Metaphor: the author used metaphor in the comparison of characters. (3) Hyperbole: the author used hyperbole in statements. (4) Allusion: the author alluded to the songs of well-known singers and important persons. The author used figures of speech to ensure that the readers see a clear picture.

Keywords : Krongkam, Theme, Technique Language Usage

บทนำ

นวนิยายเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีรูปแบบหนึ่ง จัดเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นเครื่องมือสื่อสารของคนในสังคม ให้ได้รับความเพลิดเพลินของสังคม และถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกหรือเหตุการณ์ออกมาทางสื่อสิ่งพิมพ์ นวนิยายจึงมีอิทธิพลต่อคนในสังคมเป็นอย่างมาก เพราะนวนิยายทำหน้าที่บันทึกภาพของสังคม สะท้อนให้เห็นสภาพสังคม ค่านิยม วัฒนธรรม บทบาท ความเชื่อ ชีวิตความเป็นอยู่ และเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนได้อีกด้วย

นวนิยายที่มีชื่อเสียงและได้รับการคัดเลือกนำมาทำละครโทรทัศน์ หนึ่งในนั้นคือ นวนิยายเรื่อง กรงกรรมของจุฬามณี หรือนิพนธ์ เทียงธรรม ซึ่งเป็นนักเขียนที่มีงานเขียนจำนวนมาก เช่น เรื่องชิงช้าง ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ปีพ.ศ. 2552, สุดแสนแสนรัก ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ปี พ.ศ. 2558, ราชนาวิกจักร ออกอากาศทางสถานีกรุงเทพโทรทัศน์ วิทยุช่อง 7 ปี พ.ศ. 2560 และกรงกรรมออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ปี พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ยังมีผลงานที่ใช้นามปากกาอื่น คือ เพ็ญนคร ขอนตะวัน และจุฬามณี (จุฬามณี, 2560, หน้า 833)

จุฬามณี ประพันธ์นวนิยาย เรื่อง กรงกรรมขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2558 มีความยาวจำนวน 840 หน้า ได้รับรางวัลชมเชยประเภทนวนิยายดีเด่นจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ประจำปี พ.ศ.2561 และรางวัลประชาธิปไตย ประเภทสื่อสร้างสรรค์ จากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประจำปี พ.ศ. 2562 จากนั้นบริษัท แอค-อาร์ต เจเนเรชั่น จำกัด ได้นำมาจัดสร้างเป็นละครโทรทัศน์ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ในปี พ.ศ. 2562

กรงกรรมเป็นนวนิยายเรื่องล่าสุดของจุฬามณี กล่าวถึงชุมชนในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นชุมชนริมแม่น้ำน่านมีอายุของชุมชนมายาวนานใช้เส้นทางแม่น้ำน่านและใช้รถไฟในการเดินทางมากกว่าร้อยปี นางฮ้อยสะใภ้คนไทยมาได้สามีเป็นคนจีนแซ่แบ้และปักหลักค้าขายในตลาดชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อปี พ.ศ. 2510 เรื่องกรงกรรมเริ่มขึ้นในตระกูลบ้านแบ้ หรืออัสวรุ่งเรืองกิจ นวนิยายเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราวในสังคมหลายแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิตของคนในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งประกอบไปด้วยแนวคิด ด้านหลักพระพุทธศาสนา อำนาจลัทธิศักสิทธิ์ และความรักของตัวละครหลักในเรื่อง

เมื่อพิจารณาเนื้อหาในนวนิยายกรงกรรมแล้ว พบว่ามีการใช้ภาษาที่ละเมียดละไม ประกอบกับสามารถนำมาวิเคราะห์ในด้านศิลปะการใช้ภาษาที่ปรากฏในเรื่องได้อีกด้วย ผู้วิจัยเห็นว่านวนิยายเรื่องกรงกรรมมีความน่าสนใจทั้งแนวคิดและศิลปะการใช้ภาษา ประกอบกับยังไม่มีผู้ใดศึกษาแนวคิดและศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของจุฬามณี ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวคิดและศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยาย

เรื่อง โครงกรรม ทั้งนี้จะศึกษาในเรื่องการใช้คำ การใช้สำนวน และการใช้ภาพพจน์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวคิด และศิลปะการใช้ภาษาของผู้เขียนที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องโครงกรรม อีกทั้งยังสามารถเป็นแนวทางในการศึกษานวนิยายเรื่องอื่นอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาแนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องโครงกรรม
2. ศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องโครงกรรม

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิเคราะห์แนวคิดและศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องโครงกรรมของจุฬามณี ฉบับสำนักพิมพ์แสงดาว ปีที่พิมพ์ 2560 พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 840 หน้า

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กุหลาบ มลลิกะมาส (2546, หน้า 102) อธิบายความหมายว่า แนวคิดหรือสารัตถะ คือ ทักษะที่ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่งของมนุษย์หรือทักษะผู้เขียนเห็นความเป็นไปในโลกมนุษย์ แล้วนำมาแสดงให้เห็นประจักษ์แก่ผู้อ่าน โดยใช้เนื้อเรื่องเป็นเครื่องสื่อสาร แนวคิดจึงเป็นจุดมุ่งหมายอันเป็นแก่นสารของเรื่องหรือเป็นแนวคิดสำคัญในเรื่องที่ผู้เขียนสื่อมายังผู้อ่าน

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2539, หน้า 179) ได้กล่าวถึงแนวคิดในนวนิยายจะมุ่งแสดงแนวคิดของเรื่องไว้หลายแนว เพราะผู้เขียนต้องการจะให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องชีวิต ของโลก และมีประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง แนวคิดในนวนิยาย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แนวคิดหลักและแนวคิดรอง

กล่าวโดยสรุป แนวคิดจึงเป็นทักษะที่ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของมนุษย์ หรือทักษะที่ผู้เขียนมองดูความเป็นไปในโลกมนุษย์นั้น มิใช่สิ่งที่เห็นประจักษ์ได้โดยง่าย และมีสิ่งที่เห็นได้ตรงกันเสมอไป ที่เรียกว่าความดี ความเลว ความเขลา ความฉลาดในความเห็นของแต่ละคนย่อมไม่เหมือนกันไปเสียทั้งหมด ธรรมชาติของมนุษย์จึงมีความซับซ้อน งานประพันธ์จึงมิใช่บทรายงานข้อเท็จจริง หากเป็นผลจากการเรียนรู้ของผู้เขียน เป็นเครื่องสะท้อนการรับรู้ของผู้เขียน และเป็นการสื่อสารกระบวนการตีความของผู้เขียนที่มีต่อสิ่งที่เขาประสบ

ส่วนคำว่าศิลปะการใช้ภาษานั้น สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543, หน้า 138-158) กล่าวถึงการวิเคราะห์ลีลาการใช้ภาษาในงานนวนิยาย หมายถึง การที่ผู้อ่านพิจารณาว่าผู้เขียนมีวิธีการสร้างงานเขียนของตนให้มีชีวิตชีวน่าอ่าน มีความถูกต้อง สมจริงและมีความเป็นตัวของตัวเองตลอดจนมีความแปลกใหม่ต่างไปจาก

งานของคนอื่นอย่างไร เพราะเหตุใด และวิธีการดังกล่าวนี้ใช้ได้ผลมากน้อยเพียงไร ผู้อ่านจะสังเกตลีลาการแต่งของผู้เขียนแต่ละคนได้จากสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. การเลือกสรรคำ หมายถึง วิธีการเลือกหาคำมาใช้เขียนวรรณกรรม โดยคำนึงทั้งด้านรูปศัพท์ เสียง และความหมายของคำที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง การพิถีพิถันเลือกสรรคำมาใช้ของผู้เขียนเป็นส่วนประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการแต่งวรรณกรรม เพราะช่วยให้ภาษาที่ใช้ในการแต่งวรรณกรรมมีสำนวนโวหารดีและไพเราะสละสลวย เนื่องจากผู้เขียนเลือกใช้ถ้อยคำที่ประกอบด้วยคุณสมบัติ 4 ประการ คือ ความชัดเจน ความกระชับ ความมีอำนาจในการให้ความรู้สึกทางอารมณ์ และความไพเราะ

2. การเลือกใช้สำนวนโวหาร หมายถึง การที่ผู้เขียนพยายามคิดหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยทำงานเขียนของตนให้มีคุณค่า น่าอ่าน นอกจากผู้เขียนจะใช้วิธีบรรยายความอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ง่ายและรวดเร็ว

3. วิธีการเรียบเรียงประโยค หมายถึง วิธีการสร้างประโยค อันเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้เขียนแต่ละบุคคล ผู้เขียนบางคนชอบใช้ประโยคง่าย ๆ สั้น ๆ กระชับ แต่บางคนอาจจะชอบประโยคยาวและสละสลวย

4. หางเสียงของผู้เขียน (tone) หมายถึง ทศนคติหรือท่าทีของผู้เขียนที่มีอยู่ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดมีลักษณะใกล้เคียงกับน้ำเสียงซึ่งอาจจะเป็นการประชด แสดงอารมณ์ขัน ล้อเลียน เยาะเย้ย ฯลฯ หรือกล่าวอีกอย่างได้ว่า เมื่อผู้เขียนมีพื้นอารมณ์อย่างไร ก็มีผลทำให้บรรยากาศของเรื่องเป็นไปตามนั้นด้วย ดังนั้นผู้อ่านจึงสามารถจับหางเสียงของผู้เขียนได้จากการสังเกตวิธีการเขียนของผู้เขียนนั่นเอง

พรทิพย์ วนรัฐกาล (2553, หน้า 1-42) ได้กล่าวถึงศิลปะการใช้ภาษาไว้ว่า การใช้ภาษาที่ดีเป็นการสร้างสรรค์ถ้อยคำด้วยศิลปะการเขียน ผู้เขียนต้องรู้จักเลือกสรรคำที่เหมาะสมมาเรียบเรียง และสื่อความหมายให้สอดคล้องกับความคิดของผู้เขียนที่ต้องการถ่ายทอดสู่ผู้อ่าน หากผู้เขียนเห็นความสำคัญของการใช้ภาษาย่อมทำให้เกิดงานเขียนที่ดี ศิลปะการใช้ภาษาแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ศิลปะการใช้คำ เลือกใช้คำให้ถูกต้อง เลือกใช้คำให้ตรงความหมาย ใช้คำถูกต้องตามระดับภาษา และใช้คำที่สื่อความหมายได้อย่างชัดเจน
2. ศิลปะการใช้ประโยค เรียบเรียงประโยคให้ถูกต้อง วางส่วนขยายให้ถูกต้อง
3. ศิลปะการใช้สำนวน ควรใช้สำนวนให้ถูกต้องและตรงตามความหมาย
4. ศิลปะการใช้ภาพพจน์ ควรใช้โวหารภาพพจน์ให้เหมาะกับงานเขียน

ภาพพจน์ที่ปรากฏในงานเขียนส่วนใหญ่ คือ การใช้อุปมาอุปไมย อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ บุคลาธิษฐาน การกล่าวเกินจริง การใช้คำขัดแย้งกัน การเล่นคำ และการเลียนเสียงธรรมชาติ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการใช้ภาษา สรุปได้ว่าการใช้ภาษา คือ ศิลปะการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและเห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยการใช้ภาษามักจะศึกษาเรื่องการใช้คำ การใช้สำนวน และการใช้ภาพพจน์

ผลการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดและศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องกรงกรรม ผู้วิจัยพบแนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องกรงกรรม 4 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับความรัก แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต แนวคิดเกี่ยวกับหลักพระพุทธศาสนา และแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรัก

ความรักเป็นความผูกพันทางอารมณ์ที่แสดงใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้สึก ด้านความคิด และด้านการกระทำ (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2545, หน้า 10) จากการศึกษานวนิยายเรื่องกรงกรรม พบว่าผู้เขียนสอดแทรกแนวคิดที่เกี่ยวกับความรักในเรื่องต่างๆ เช่น ความรักระหว่างแม่และลูก ความรักระหว่างพี่และน้อง ความรักระหว่างสามีและภรรยา และความรักระหว่างหนุ่มสาว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ความรักระหว่างแม่และลูก เป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ผู้เป็นแม่ได้พยายามทำทุกอย่างเพื่อลูก แม้ว่าลูกจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ แต่แม่ก็ยังดูแลตั้งแต่เรื่องพื้นฐาน เช่น งานบ้าน อาหาร ไปจนถึงการสร้างครอบครัว ดังข้อความที่ว่า

“... เมื่อประสงค์ไม่กลับมาอยู่ที่บ้าน โดยตั้งใจจะหาอยู่หากินเอง นางย้อยก็ไม่ได้ว่าอะไร แต่ในความเป็นแม่ นางย้อยก็อดเป็นห่วงไม่ได้ แม้เห็นว่าลูกชายซึ่งกลายเป็นหม้ายที่ก้มกับเมียตั้งแต่ยังหนุ่ม ยังแน่นแยกไปมีชีวิตอยู่ต่างหาก เหมือนเมื่อครั้งยังมีพิไลอยู่ได้ด้วยดี นางย้อยก็ยังมีความเป็นห่วงไม่เลิก เริ่มจากเรื่องเสื้อผ้า และงานทำความสะอาดบ้าน ซึ่งก่อนหน้านั้นพิไลจ้างให้คนอื่นทำให้ พอพิไลไม่อยู่ นางย้อยจึงบอกให้บุญปลูกไปคอยกำกับดูแลหลานๆ ให้ทำงานให้ประสงค์เหมือนเดิม เพราะเมื่อกลับมาจากทำงาน เขาก็จะได้พักผ่อนในบ้านที่สะอาดสะอาด ได้อาบน้ำที่มีอยู่เต็มโอ่ง ได้สวมเสื้อผ้าที่มีกลิ่นหอม ส่วนเรื่องอาหารการกินนั้น นางย้อยทำอะไรก็จะสั่งให้บุญปลูกไปจักจายานนำไปให้ประสงค์ ทั้งช่วงกลางวันและช่วงเย็นหลังจากปิดร้าน ...” (จุฬามณี, 2560, หน้า 759)

ในนวนิยายเรื่องนี้กล่าวถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูกตลอดทั้งเรื่อง เป็นความรักของนางย้อยที่มีต่อลูกชายทั้งสี่ของเธอ ในข้อความข้างต้นกล่าวถึงนางย้อยที่มีความเป็นห่วงประสงค์ (อาตง) มาก หลังจากประสงค์เลิกรากับพิไล เขาก็แยกไปอยู่ต่างหาก ด้วยความที่นางย้อยรักลูกมาก และไม่อยากให้ประสงค์ต้องเหนื่อยอีก จึงให้คนงานทำงานบ้านให้ประสงค์เหมือนเดิม เมื่อประสงค์กลับมาจากการทำงาน เขาก็ได้นอนหลับพักผ่อนอย่างเต็มที่ภายในบ้านที่สะอาด มีอาหารกินครบสามมื้อ แค่นี้นางย้อยก็มีความสุขและหมดห่วงในเรื่องของลูกชายคนรองแล้ว

1.2 ความรักระหว่างพี่และน้อง เป็นความรักของพี่และน้องที่คอยช่วยเหลือดูแลกัน ในยามทุกข์สุขไม่ทอดทิ้งกันในยามป่วยไข้ ดังข้อความต่อไปนี้ (จุฬามณี, 2560, หน้า 823)

“... พอกมลทราบข่าว เขาก็รีบขับรถจากนครสวรรค์ไปดูอาการของพี่ชายทันที พอไปถึงโรงพยาบาลก็ทราบจากหมอว่าปฐมมีอาการเป็นตายเท่าๆ กัน และทางที่จะช่วยชีวิตไว้ได้ ก็ย้ายไปรักษาตัวในโรงพยาบาลเอกชนย่านสะพานควายซึ่งเพิ่งเปิดให้บริการได้ไม่นาน เพราะที่นั่นมีเครื่องมือเครื่องมือทันสมัย ได้ยินดังนั้นกมลก็คำนวณค่ารักษาพยาบาลเพื่อชีวิตของปฐมซึ่งเป็นเงินมากโขอยู่ในใจ เพียงอึดใจ เขาก็ตัดสินใจทันที ...”

ข้อความข้างต้น กมลผู้เป็นน้องชายคนที่สามของปฐม หลังจากที่ทราบข่าวว่าปฐมเกิดอุบัติเหตุชนประสาธน์รถบรรทุกที่อยุธยา จนทำให้บาดเจ็บสาหัสอาการเป็นตายเท่ากัน กมลรู้สึกเป็นห่วงพี่ชายมาก รีบขับรถมาจากนครสวรรค์ เพื่อมาดูอาการ และกำชับหมอให้พยายามช่วยชีวิตปฐมให้รอดพ้นขีดอันตราย แม้ค่ารักษาพยาบาลค่อนข้างสูง กมลก็ยอมจ่าย เพราะกมลคิดว่าเงินทองเป็นของนอกกาย หากตอนไหนก็หาได้ แค่ออให้ปฐมกลับมามีชีวิตใหม่อีกครั้ง

1.3 ความรักระหว่างสามีและภรรยา เป็นความรักที่ดูแลเอาใจใส่ในเรื่องต่างๆ เช่น อาหาร งาน บ้านงานเรือน ไม่ให้ขาดตกบกพร่องในหน้าที่ พยายามสร้างอนาคตไปด้วยกัน และช่วยกันทำงานหาเงินเข้าบ้าน จนทำให้มีกินมีใช้สุขสบาย ดังข้อความต่อไปนี้ (จุพามณี, 2560, หน้า 301)

“... แต่สำหรับประสงค์ ภาพนั้นก็ยิ่งทำให้รู้สึกเจ็บแปลบหัวใจ หลังจากแต่งงานกับพิไลจนถึงเวลานี้ เขาเฝ้าถามความรู้สึกตนเองว่ารักพิไลเท่าที่เคยรักจันทาหรือยัง ก็ได้คำตอบว่ายัง ข้อดีของพิไลก็มีแต่ข้อเสียชวนให้นึกคำหาอย่างที่เคยชอบเปรยๆ ออกมายามรู้สึกไม่พอตาก็มีไม่น้อย เขาเป็นสามีจะเอออเข้าข้างแม่พิไลเป็นเมีย เวลาที่พิไลพูดถึงแม่ในทางที่ดีให้ฟัง เขาก็ไม่อยากจะยิน แต่พิไลก็ทำหน้าที่ของเมียได้ดี แม้จะไม่ได้รักกันมาก่อน แต่พออยู่ด้วยกันแล้ว เขาก็สัมผัสได้ว่าพิไลนั้นยึดเขาเป็นที่พึ่ง ยึดเขาเป็นสมบัติของตน จึงได้เกี่ยวเชิญเจ้าก็เจ้าการ เสมือนเป็นคนคนเดียวกัน เพราะพิไลคิดฝากชีวิตและอนาคตของตนไว้กับเขาผู้ได้ชื่อว่าเป็นสามี และที่สำคัญยามอยู่ตามลำพังในบ้านในที่รโหฐาน เขามั่นใจว่าพิไลรักเขามากมาย เพราะพิไลจะเฝ้าปรนนิบัติเอาใจใส่แสดงออกในทางพิศواسอย่างไม่มีขาดเงิน สำหรับเขากับพิไลก็สรุปว่า แม้ไม่ได้รักกันมาก่อนแต่งงานก็สามารถรักกันได้ ในที่สุดอย่างที่คุณใหญ่บอกไว้...”

ข้อความข้างต้น ประสงค์คิดว่าการแต่งงานครั้งนี้ไม่ได้เกิดจากความรักใคร่กันจริงๆ แต่เมื่อได้อยู่ร่วมกันเขาก็คิดว่าพิไลก็เป็นภรรยาที่ดีคนหนึ่ง เพราะพิไลดูแลเอาใจใส่ประสงค์ทั้งงานบ้านงานเรือน อาหารการกิน ไม่เคยขาดตกบกพร่องในหน้าที่ ถึงแม้จะไม่เคยรักกันมาก่อนแต่ก็สามารถรักกันได้ ในที่สุดแบบที่คุณใหญ่พร่ำบอกเขาไว้ก่อนจะแต่งงานกับเธอ

1.4 ความรักระหว่างหนุ่มสาว เป็นความรักที่เกิดขึ้นระหว่างคนสองคนที่มีใจรักใคร่กัน ความรักนี้คอยเป็นแรงบันดาลใจให้เราทำทุกอย่างให้สำเร็จลุล่วง ดังข้อความต่อไปนี้ (จุพามณี, 2560, หน้า 689)

“... จันทาสบายดีรีเปล่า ส่วนเสียบายคีนะ จะมีทุกข์ใจอยู่บ้างก็ตรงระแวงว่าจันทาจะมีชายอื่นที่อยู่ใกล้กว่าเข้ามาวอแว จนทำให้ใจจันทาไขว้เขว อย่าคิดคิดว่าเสียบเป็นคนจี๋หึงจีระแวงจนน่ารำคาญเลยนะ เป็นเพราะเสียวรักจันทาเป็นอย่างมากนั่นเอง จันทา เสียมมีเรื่องสำคัญจะบอกนะ เรื่องของเราเสียวกล่อมม้าสำเร็จแล้วนะ ม้าอนุญาตให้เสียวแต่งงานกับจันทาได้แล้ว จันทาดีใจไหม จันทาต้องดีใจแน่ๆ ใจจริงเสียวอยากจะขึ้นรถไฟไปหาจันทา ไปบอกเรื่องนี้ให้จันทารู้ด้วยตัวเอง แต่เสียวก็ต้องเอาใจม้ามามากๆ ไว้ก่อน จันทารู้ไหม เสียนับวันนับคืนให้เสียวใช้กลับมาอยู่ที่บ้าน เพื่อเสียวจะได้ออกจากบ้านไปหาจันทา ไปดูเส้นทางค้าขายที่ปากน้ำโพเพื่ออนาคตของเรา จันทาต้องรักและรอเสียนะ เราจะแต่งงานกัน แม้จะเป็นงานเล็กๆ แคยกน้ำชาให้ญาติของเสียวที่อยู่ปากน้ำโพ แต่เสียวก็จะแต่งให้ถูกต้องตามประเพณี...”

ข้อความข้างต้น เป็นจดหมายที่กมลเขียนถึงจันทา หญิงสาวที่ตนรัก เขาดีใจที่นางขอยอมอนุญาตให้เขาแต่งงานกับจันทาได้ ในที่สุดความรักของเขาทั้งคู่ก็ได้สมหวัง นางขอยังให้เงินไปทำทุนค้าขายและยกอาคารที่ปากน้ำโพให้เขาได้ทำมาหากินสร้างอนาคตอีกด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต

การดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญ เพราะมนุษย์เราทุกคนต้องการชีวิตที่มีความสุข และประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิต ถึงแม้ชีวิตของมนุษย์มักเจอทั้งความผิดหวัง สมหวัง และเจออุปสรรคมากมายให้ต่อสู้ ต้าน และไม่ประมาท เพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้น จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องกรรมกรรม พบว่าผู้เขียนสอดแทรกแนวคิดที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ได้แก่ การดิ้นรนของชีวิต การใช้ชีวิตแบบมีคุณธรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การดิ้นรนของชีวิต คือ การกระตือรือร้นเพื่อให้พ้นจากความยากลำบาก เพื่อให้ชีวิตในวันข้างหน้ามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังข้อความต่อไปนี้ (จุฬามณี, 2560, หน้า 33)

“ เรณูไปล่คิดไปถึงวรรณ นื่องสาวคนเล็กที่ตนส่งเสียให้เรียนดัดเย็บเสื้อผ้าอยู่ที่ปากน้ำโพ ถ้าวรรณาได้ผู้ชายดีๆ แบบกมล ชีวิตของวรรณคงจะมีความสุข แม้อนาคตของตนจะยังดูเลือนรางสำหรับที่นี้ แต่เรณูก็ฝืนทนนื่องสาวไปเสียแล้ว...ก็ความฝืนทำให้คนมีแรงสู้ชีวิตไม่ใช่หรอกริ เรณูให้กำลังใจตัวเอง”

ข้อความข้างต้น เรณูคิดเสมอว่าความฝืนทำให้คนมีแรงต่อสู้กับชีวิตที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม เพราะความฝืนจะนำให้เรณูและนื่องสาวจะมีชีวิตที่สุขสบายในอนาคต แม้จะมองไม่เห็นภาพ แต่เรณูก็จะต่อสู้ตรากตรำทำงานหาเลี้ยงนื่องกับลูกของเธอ

2.2 การใช้ชีวิตแบบมีคุณธรรม คือ การดำเนินชีวิตด้วยคุณงามความดี ในที่นี้จะยกตัวอย่างด้านความกตัญญูต่อพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้มีพระคุณที่คอยช่วยเหลือ ให้โอกาสจนทำให้อนาคตเจริญก้าวหน้าได้ถึงทุกวันนี้ ดังข้อความต่อไปนี้ (จุฬามณี, 2560, หน้า 830)

“แล้วตอนงานศพอำมาล่ะ จันตาได้ไปหรือเปล่า”

“ไป ไม่ได้ไปได้ไงละ ถ้าไม่ได้อำมา ไม่ได้เงินนี้ เจ้ซัง เราก็ไม่มีวันนี้หรือกรรมา ชาตินี้ทั้งชาติตอบแทนบุญคุณไม่มีทางหมดหรอก” นึกไปถึงความเมตตาปราณีของคนบ้านนั้นที่มีให้ตัวเองน้ำตากริ่้น ลูกนัยน์ตาของจันตา”

ข้อความข้างต้น จันตาไม่เคยลืมบุญคุณของครอบครัวอำมาป่วยส่วยที่หยิบยื่นสิ่งดีดีให้เธอมากมาย จนเธอได้แต่งงานกับกมล (ลูกชายของนางย้อย) ทั้งคู่มีกิจการต่าง ๆ มากมายจนทำให้จันตามีฐานะร่ำรวย ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากสาวชาวไร่บ้านนอกสู่เจ้าแม่เนื้อดีที่มีร้านใหญ่โตแถวปากน้ำโพ ความกตัญญูของจันตาที่มีต่ออำมา ทดแทนเท่าใดก็ไม่หมด เพราะอำมาช่วยเหลือทุกอย่าง เธอถึงได้มีความสุขมากที่สุดในชีวิตของผู้หญิง

3. แนวคิดเกี่ยวกับหลักพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหลักพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องกรรม พบว่า ผู้เขียนสอดแทรกแนวคิดที่เกี่ยวกับหลักพระพุทธศาสนาในด้านต่างๆ ได้แก่ กฎแห่งกรรม และแสดงสังขารม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม คือ การทำกรรมสิ่งใดไว้ ย่อมได้รับสิ่งนั้น ดังตอนที่นางย้อยเกรงกลัวต่อกฎแห่งกรรมที่เธอได้พลั้งมือทำให้นางลิ้มเสียชีวิต เธอจึงกลัวบาปกรรมที่ได้กระทำไว้ในอดีตจะกลับมาเล่นงานตน ดังข้อความต่อไปนี้ (จุฬามณี, 2560, หน้า 185)

“... นางย้อยชนลูกเกรียว นึกถึงนางลิ้มขึ้นมาแล้วรู้สึกเย็นยะเยือก นางย้อยคิดถามอยู่ในใจว่า บุญจากการบวชลูกชายนั่น ไม่ได้ทำให้นางลิ้มลดความอาฆาตพยาบาทเลยรี เพราะมันเป็นตราบาปเดียวที่อยู่ในใจนางย้อย จนรู้สึกหวั่นเกรงลูกสะใภ้แต่ละคนที่กำลังเข้ามาในชีวิต

“บุญที่อยู่ส่วนบุญ บาปมันก็อยู่ส่วนบาป แต่มึงคิดถูกแล้วที่คิดทำบุญล้างบาป ล้างไม่ได้หนักก็จะเป็นเบา ...”

ข้อความข้างต้น นางย้อยคิดว่าการได้ทำบุญ ทอดกฐิน ทอดผ้าป่าทุกๆ ปี และการบวชลูกชายถึงสองคน จะช่วยลดความอาฆาตพยาบาทของนางลิ้มลดลงได้บ้าง เพราะนางลิ้มคือตราบาปและความผิดพลาด

เดียวในชีวิตของนางย้อย ด้วยความที่ไม่ได้ตั้งใจจะฆ่านางลิ้ม นางย้อยก็หวนถวิลหากรรมที่ได้ทำไปในอดีตจะกลับมาเล่นงานให้ชีวิตพบแต่เรื่องทุกข์ใจจากลูกสะใภ้

3.2 สังขธรรม คือ ความจริงแท้หรือความไม่แน่นอนของมนุษย์ ต้องพบกับความเปลี่ยนแปลง ความสูญเสียที่เข้ามาในชีวิต ซึ่งก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ดังข้อความต่อไปนี้ (จุฬามณี, 2560, หน้า 781)

“เรื่องการตายของมงคลนั้นไม่เคยไปจากใจของแม่ วันดีคืนดี แม่หยิบรูปถ่ายของมงคลขึ้นมา แล้วแม่นั่งร้องไห้สะอึกสะอื้นปึมว่าจะขาดใจตาย เขาก็ได้แต่ปลอบและเฝ้าอยู่เป็นเพื่อนจนกระทั่งแม่สุดลมหายใจเข้าปอดตั้งสติอยู่กับความจริงของชีวิตที่ว่า “อันคนเรานั้น ย่อมพลัดพรากจากของรักของชอบใจด้วยกันหมดทั้งสิ้น” นางย้อยหยิบผ้าเช็ดหน้าซับหัวตา แล้วสุดลมหายใจเข้าปอด”

ข้อความข้างต้น กมลพยายามปลอบใจนางย้อย หลังจากที่ครอบครัวของเขาสูญเสียมงคล น้องชายคนสุดท้ายต้องจากไปอย่างไม่มีวันกลับมา การตายของมงคลสร้างความเสียใจให้แก่นางย้อยเป็นอย่างมากจนกินไม่ได้นอนไม่หลับ สติไม่อยู่กับเนื้อกับตัว จนต้องคอยปลอบใจและอยู่เป็นเพื่อนตลอดเวลา กมลบอกนางย้อยว่าคนเราย่อมพลัดพรากจากของรักด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น ตั้งสติและอยู่กับความจริงให้ได้ ชีวิตของคนเราไม่มีใครสมหวังไปทุกเรื่อง ต้องมีผิดหวังบ้างเป็นธรรมดาของชีวิต

4. แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องกรรม พบว่าผู้เขียนสอดแทรกแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ด้านความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง และการบนบานศาลกล่าว ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ คือ การทำคุณไสยใส่คนที่ต้องการจะครอบครอง ให้หลงใหลรักใคร่จนถอนตัวไม่ขึ้น ดังข้อความต่อไปนี้ (จุฬามณี, 2560, หน้า 24)

“... แป้งตลับทรงกลมสีดำถูกหยิบขึ้นมาแล้วประกบมือเข้าด้วยกันให้ตลับแป้งอยู่ตรงกลาง มือที่พนมนั้นอยู่ระหว่างอก เรณูลับตา ปากพิมพ์คาถาที่ท่องจำได้ขึ้นใจ อึดใจใหญ่ๆ เรณูก็ลืมหูลืมตาเปิดตลับแป้ง หยิบพองน้ำเตะแป้ง แล้วนำมาลูบไล้ใบหน้าของตน “แป้งนี้ใช้ทุกครั้งหลังล้างหน้า ทุกเช้า และก่อนจะนอนกับมัน รับรองว่ามันไม่หลุดมือมึงไปแน่” เสียงของอาจารย์ก้อนบ้านอยู่เชิงเขาท้ายตลาดดาลีก็กังวานในห้วงความจำของเรณู หลังละเลงลิปตักปลุกเสกทั่วริมฝีปากอีกอย่างหนึ่ง เรณูก็เสะเยิ้มด้วยท่าที่มั่นใจ เพราะในที่สุด ปฐมหนุ่มร่างสูงผิวขาวหน้าตาหล่อเหลาลูกชายคนโตของนางย้อยก็ตกอยู่ในอุ้งมือของเธอ ทั้งที่ใครๆ ก็บอกว่าไม่มีทางที่ผู้หญิงทำงานบาร์อย่างเธอจะจับเขาไว้ได้ ...”

ข้อความข้างต้น เรณูมีอาชีพขายบริการที่ฐานทัพดาลี หลังจากที่ถูกหลอนได้พบกับปฐมทหารที่ประจำอยู่ที่ฐานทัพ เรณูก็หลงรักในรูปโฉมของปฐม ตัวหลอนเองก็อยากได้ปฐมมาเป็นสามีเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงหาวิธีรวบรวบหาให้ปฐมตกอยู่ในอุ้งมือของเธอ โดยการไปหาหมอก่อนท้ายตลาดดาลีให้ทำ

เสน่ห์ใส่ปฐุมให้หลังรักจนหัวปักหัวปำ หลงใหลจนถอนตัวไม่ขึ้น หมอก่อนจึงปลุกเสกตลับแป้งและลิปสติกมาให้เรณูใช้เข้า-เย็น จนทั้งคู่อยู่กินกันสามิภรรยา

4.2 ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง คือ การพกเครื่องรางของขลังที่เชื่อว่าจะคุ้มครองให้แคล้วคลาดจากการทำคุณไสยจากคนที่ต้องการจะทำร้ายให้รอดปลอดภัย ดังข้อความต่อไปนี้ (จุพามณี, 2560, หน้า 696)

“พิไลระแวงระวังตัวภัยจากตี้อยู่ราว ๆ สองเดือน จากที่เคยสวมนต์ก่อนนอนกับประสงฆ์ผู้เป็นสามิ พิไลก็อ้างว่าเหนื่อยจากงานในบ้าน จากที่เคยคล้องพระกันผีท่องมนต์ราบทสยันๆ ให้เป็นเครื่องคุ้มครองตัว พิไลก็ละเลยและที่สำคัญ จากที่เคยพก ‘เบี้ยแก้’ เครื่องรางป้องกันคุณไสยที่อาจารย์สมมติให้มาติดตัวไว้ พิไลก็วางแหะไว้ที่หน้าหิ้งกระຈเพราะเห็นว่ารูปลักษณ์ของเบี้ยที่มีเชือกผูกพันอยู่ ดูเทอะทะ ไม่สวยงามเป็นที่น่ารำคาญลูกนัยน์ตา”

ข้อความข้างต้น พิไลพกเบี้ยแก้ที่เป็นเครื่องรางของขลังของไทย ดังที่ แทน ท่าพระจันทร์ (ออนไลน์) ได้อธิบายไว้ว่า “เบี้ยแก้” ทำมาจากเบี้ยพลูและเบี้ยจัน โดยมีการบรรจุพรอทเข้าไปไว้ในท้องเบี้ย แล้วจึงอุดด้วยชันโรงใต้ดินปิดทับ หุ้มด้วยตะกั่วหรือผ้าแดงอีกครั้งหนึ่ง มีการลงอักขระลงยันต์ จากนั้นก็นำไปปักเชือกหุ้มอีกรอบหนึ่ง เพื่อสะดวกในการพกติดตัวด้วยการคาดเอว หลังจากถักเชือกแล้ว ก็มีการลงรักหรือทายางมะพลับ เพื่อให้เชือกมีความคงทนในการใช้งาน พุทธคุณของเบี้ยแก้ นั้น มีความเชื่อที่ใช้ในการแก้และกัน สามารถคุ้มครองป้องกันมิให้สิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโรคภัยไข้เจ็บ คุณไสย และปกป้องคุ้มครองผู้ที่มีเบี้ยแก้ให้พ้นภัยต่าง ๆ ได้

4.3 การบนบานศาลกล่าว คือ การขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือ โดยมีการติดสินบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถ้าสิ่งทีบนบานประสบความสำเร็จลุล่วงแล้ว จะนำของต่าง ๆ มาถวาย ดังข้อความต่อไปนี้ (จุพามณี, 2560, หน้า 296-297)

“ของแบบนี้มันมีจริง เจ้าประคุณ เจ้าพ่อเจ้าแม่ เจ้าทุ่งเจ้าท่า เจ้าป่าเจ้าเขา ผีบ้านผีเรือน ถ้านั่งหนุหายเป็นปกติงานเสร็จสิ้น ลูกช้างจะถวายหัวหมูหนึ่งตัว ไก่ตัว เหล้าสองขวด”

ข้อความข้างต้น นางแรมมีความเชื่อที่ว่าอำนาจพุทธคุณสามารถช่วยเหลือให้คนประสบความสำเร็จมานักต่อนักแล้ว นางแรมจึงหาวิธีช่วยเหลือเพียงเพ็ญ โดยการพาเพียงเพ็ญไปขอพรให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นช่วยเหลือให้เพียงเพ็ญอาการดีขึ้น จนสามารถจัดงานแต่งงานของตนเองได้ ถ้าสิ่งทีบนบานประสบความสำเร็จแล้ว จะนำหัวหมู ไก่ต้ม เหล้ามาถวายตามที่ลั่นวาจาไว้

ด้านศิลปะการใช้ภาษา

จากการวิเคราะห์ศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องกรรมกรรม ได้แก่ การใช้คำ การใช้สำนวน และ การใช้ภาพพจน์ ดังนี้

1. การใช้คำ

1.1 การซ้ำคำ คือ การนำหรือวลีที่มีตัวสะกดเดียวกัน และมีความหมายเหมือนกัน เขียนเหมือนกัน มาเรียงชิดกัน หรือมีคำสลับกัน อาจซ้ำคำในวรรคเดียวกันหรือต่างวรรคก็ได้ การซ้ำคำเป็นการย้ำความหมาย ให้นึกแน่นขึ้น และช่วยให้ข้อความสละสลวย เพราะพริ้งยั้งขึ้น (วัชรภรณ์ อาจหาญ, 2535, หน้า 115) ดังข้อความต่อไปนี้ (จุฬามณี, 2560, หน้า 767)

“แต่พอดีตัวออกห่าง ไม่ไปหา ไม่เห็นหน้า ใจของเขากลับคิดถึง คิดถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นเรณู คิดถึงคำพูดหวานหู คิดถึงจริตจะก้านที่ทำขม้ายชายตา เล่นลิ้นเล่นหูเล่นตา คิดถึงสัมผัส ทัศนคติต่อเรื่อง ทั่วๆ ไป ซึ่งบางเรื่องเขาคิดไม่ได้ และไม่เคยคิด แต่เรณูคิดได้ และกลัวที่จะพูดมันออกมา”

ข้อความข้างต้น ตัวละครของปฐุม (อาไข่) ลูกชายคนโตของนางย้อย หลังจากที่ได้รู้ความจริงว่าเรณู ทำเสน่ห์ใส่ตน ปฐุมกับคิดถึงเรณูเป็นอย่างมาก แม้ทั้งคู่ต่างแยกย้ายไปคนละทิศทาง ต่างคนต่างเริ่มชีวิตใหม่ แต่ปฐุมก็ยังไม่เคยลืมเรณูอดีตคนรักเก่าได้เลย ผู้เขียนซ้ำคำว่า “คิดถึง” เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพ และรับรู้ความรู้สึก ความคิดถึง คิดถึงเป็นอย่างมาก จนใจไม่อยู่กับเนื้อกับตัว

ในนวนิยายเรื่องนี้ผู้เขียนใช้การซ้ำคำเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครให้เด่นชัดมากยิ่งขึ้น และเพื่อย้ำการกระทำของตัวละคร

1.2 การใช้คำภาษาต่างประเทศ

นวนิยายเรื่อง กรรมกรรม ปรากฏคำทับศัพท์ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาจีนในบทสนทนาของตัวละคร คือ เนื่องจากเนื้อเรื่องกล่าวถึงเหตุการณ์ของทหารจากกองทัพอเมริกาในสมัยสงครามเวียดนามได้ประจำอยู่ในฐานทัพดากลิ จึงมีการใช้คำภาษาต่างประเทศบ่อยครั้ง กอปรกับเนื้อเรื่องเกี่ยวกับตระกูลคนจีน ระบบครอบครัวคนจีน ดังข้อความต่อไปนี้

1.2.1 คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ

ผู้เขียนใช้คำภาษาอังกฤษ เช่นคำว่า “ป๊อปปูลาร์” มาจากภาษาอังกฤษว่า Popular หมายถึง เป็นที่นิยม ได้รับความสนใจ ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านเห็นภาพตัวละครว่า ประνομเป็นคนที่ได้รับการ สนใจในหมู่ทหารอเมริกันเป็นอย่างมาก หรือคำว่า “เบเรต์” มาจากภาษาอังกฤษว่า Beret หมายถึง หมวก

ผ้าสักหลาดที่ไม่มีปีก ผู้เขียนบรรยายรูปแบบการแต่งกายของตัวละคร และบุคลิกลักษณะของตัวละคร หมวกเบเรต์เป็นรูปแบบของทหารเกณฑ์ ซึ่งในปัจจุบันก็ยังนิยมใส่กันแพร่หลาย

1.2.2 คำทับศัพท์ภาษาจีน

ผู้เขียนใช้คำภาษาจีนคือ คำว่า “กงสี” หมายถึง ทรัพย์สินกองกลางที่ใช้ร่วมกันสำหรับคนหมู่มาก เช่น กิจการของตระกูลที่แบ่งผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นระบบวัฒนธรรมจีนที่ต้องพึ่งพากัน ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ถือเป็นเงินที่ทุกคนใช้ร่วมกัน เป็นสมบัติของตระกูลที่ไม่มีการแบ่งแยกในครอบครัวคนจีน โดยศูนย์กลางคือ พ่อแม่ จะเป็นผู้ปกครองทรัพย์สิน ในบริบทนี้ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านเห็นว่าตระกูลบ้านแปง (อัสวรุ่งเรืองกิจ) เป็นระบบกงสี มีการแบ่งแยกเงินเป็นระบบกันอย่างชัดเจน ถ้าจะใช้จ่ายอะไรก็ต้องผ่านการอนุมัติจากพ่อแม่ ในนวนิยายเรื่องนี้พบการใช้คำภาษาต่างประเทศเป็นจำนวนมาก โดยคำที่นำมาใช้ส่วนใหญ่เป็นคำที่สื่อความหมายทั่วไป อ่านแล้วเข้าใจได้ทันที

1.3 คำคม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554, หน้า 258) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “คำคม” หมายถึง ถ้อยคำที่หลักแหลมชวนให้คิด คำคมที่ดีต้องแสดงถึงการใช้ความคิด หรือแสดงให้เห็นความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความลึกซึ้งกินใจเมื่อได้อ่าน ดังข้อความต่อไปนี้ (จุฬามณี, 2560, หน้า 632)

“ทำวันนี้ให้ดีที่สุด ทำพรุ่งนี้ให้ดีที่สุด เดี่ยวทุกๆ วันข้างหน้าเธอก็จะมีแต่เรื่องดีๆ เอง”

ข้างต้น เป็นคำพูดของหมูนี่ที่พูดกับจันดา ชีวิตที่ผ่านมาของจันดาถึงแม้จะเลวร้ายเพียงใด ก็ไม่ต้องไปสนใจ แต่จงทำวันนี้ พรุ่งนี้ให้ดีที่สุดมันส่งผลให้อนาคตมีแต่เรื่องดีๆ เข้าเสมอ

“อันคนเรานั้น ย่อมพลัดพรากจากของรักของชอบใจด้วยกันหมดทั้งสิ้น” (จุฬามณี, 2560, หน้า 781)

ข้างต้น เป็นคำพูดของกมลที่พูดเตือนสตินางย้อยผู้เป็นแม่ให้ตัดอกตัดใจได้แล้ว การตายของมงคลสร้างความเสียใจให้นางย้อยเป็นอย่างมาก กมลจึงคอยปลอบใจแม่ให้ทำใจว่าคนเรานั้นต้องพลัดพรากสูญเสียคนที่รักด้วยกันทั้งสิ้น ในนวนิยายเรื่องนี้พบการใช้คำคมที่สอดแทรกเข้ากับเนื้อเรื่องโดยให้ตัวละครนำเสนอคำคมในสถานการณ์ต่างๆ มีทั้งคำคมที่ให้ข้อคิด เตือนสติ สอนใจ ให้กำลังใจแก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

2. การใช้สำนวน

นวนิยายเรื่องกรรมกรรม พบข้อความการใช้สำนวนเป็นจำนวนมาก ดังที่เชนศ เวศร์ภาดา (ออนไลน์) ได้กล่าวไว้ว่าในนวนิยายเรื่องนี้มีการใช้สำนวนมากมาย ดังข้อความต่อไปนี้ (จุฬามณี, 2560, หน้า 42-43)

“ทำให้เรณูที่ตัดใจจากเขาไม่ได้ เธอยังระริกระริดีดคิ่นเหมือนปลากระดีได้น้ำ เมื่อเขากับเพื่อน ๆ มานั่งดื่มกินที่บาร์”

ผู้เขียนใช้สำนวนเปรียบเทียบกับสำนวนที่ว่า “กระดีได้น้ำ” หมายถึง ใช้เปรียบเทียบกับคนที่แสดงอาการดีอกดีใจตื่นเต้นจนตัวสั่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 33) เรณูที่มีอาชีพขายบริการที่สถานบันเทิงแห่งหนึ่งที่ฐานทัพพาดคลี แสดงอาการดีอกดีใจทุกครั้งที่ได้พบปฐุม ซึ่งผู้เขียนเปรียบเทียบกับสำนวนเข้ากับกับการกระทำของตัวละครได้เป็นอย่างดี

“หนีไปด้วยกันไหม ก้านตอบไปอย่างกำปั้นทุบดิน ทั้งที่ใจนั้นก็นึกหวาดเกรงคำขู่ของก้านนสรอยู่ไม่น้อย” (กรรมกรรม, 2560, หน้า 258)

ผู้เขียนเปรียบเทียบการกระทำกับสำนวน “กำปั้นทุบดิน” หมายถึง ลักษณะการตอบที่ไม่ได้ให้ข้อมูลที่ผู้ถามต้องการรู้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 122) ซึ่งเปรียบเทียบกับคำตอบคำถามของก้านได้อย่างดี

“คนจีนอาจจะไวเนื้อเชื่อใจลูกสะใภ้ถือว่าเป็นสมบัติอีกชั้นในตระกูล โดยเฉพาะสะใภ้ใหญ่ จะใช้สอย สั่งสอน ทุบตีอย่างไรก็ได้แต่สำหรับคนไทยสะใภ้กับแม่ผัว เหมือนกับขมื่นกับปุ่น ไม่มีวันจะเข้ากันได้ง่ายๆ สำหรับคนไทย บ้านที่มีลูกสะใภ้ดี ไม่แข็งขัน ไม่ปิ่นเกลียวกับแม่ผัวนั้นนับหลังคาเรือนได้” (จุฬามณี, 2560, หน้า 99)

ผู้เขียนใช้สำนวนเปรียบเทียบกับแม่สามีลูกสะใภ้กับสำนวนที่ว่า “ขมื่นกับปุ่น” หมายถึง ชอบทะเลาะเมื่ออยู่ใกล้กัน หรือไม่ถูกกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 170) ซึ่งผู้อ่านเข้าใจความหมายของสำนวนดีอยู่แล้ว ก็ยังเห็นภาพชัดเจนมากขึ้น

ผลการศึกษาพบว่าในนวนิยายเรื่องนี้พบการใช้สำนวนจำนวนมาก ผู้เขียนนำสำนวนมาเปรียบเทียบกับกันทั้งเหตุการณ์ของตัวละคร การกระทำของตัวละคร และความคิดของตัวละคร เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นการเปรียบเทียบอย่างชัดเจน เพราะสำนวนที่ผู้เขียนนำมาใช้ ผู้อ่านเข้าใจความหมายเป็นอย่างดีอยู่แล้ว

3. การใช้ภาพพจน์

ผู้เขียนนวนิยายเรื่อง กรงกรรม มักจะใช้ภาพพจน์เพื่อโน้มน้าวใจให้เกิดความรู้สึกและอารมณ์ร่วมกับเรื่องราวของตัวละครซึ่งผลการศึกษพบว่าจุฬามณีใช้ภาพพจน์ที่พบมากที่สุด 4 ประเภท ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ อติพจน์ และการกล่าวอ้างถึง ผู้เขียนใช้ภาพพจน์การกล่าวถึงบทเพลงของนักร้องชื่อดัง และการกล่าวอ้างถึงบุคคลสำคัญ โดยจะเห็นว่าบุคคลที่ถูกกล่าวอ้างส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงโด่งดังระดับประเทศ และระดับโลก ผู้เขียนมีความสามารถเชื่อมโยงเนื้อเรื่องเข้ากับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้อ่านรู้สึกเพลิดเพลินเป็นอย่างมาก

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่องแนวคิดและศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องกรงกรรม ผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผล ได้ดังนี้

ผู้วิจัยพบว่าทั้งแนวคิดและศิลปะการใช้ภาษา พบว่าผู้เขียนมีการใช้ภาษาที่โดดเด่นและถ่ายทอดเรื่องราวในนวนิยายได้อย่างดี มีทั้งความสนุกสนานเพลิดเพลิน และยังมีภาพสะท้อนสังคมในยุคนั้น ๆ วัฒนธรรมคนจีน ระบบครอบครัวคนจีนที่สอดแทรกมาในเนื้อเรื่อง อีกทั้งผู้เขียนยังให้ข้อคิดในเรื่องการใช้ชีวิต การดำเนินชีวิต โดยสอดแทรกแนวคิดที่มีต่อความรัก การดำเนินชีวิต หลักพระพุทธศาสนา และอำนาจลึกลับลี้ลับ ทำให้ผู้อ่านได้แง่คิดและให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้อ่าน ด้านการใช้ภาษา ผู้เขียนมีการใช้คำการซ้ำคำ การใช้คำภาษาต่างประเทศ และคำคม ทั้งนี้ผู้เขียนเน้นย้ำเพื่อให้ผู้อ่านจดจำและเข้าใจความรู้สึกของตัวละครได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ผู้เขียนยังใช้สำนวนเปรียบเทียบที่สัมพันธ์สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง การกระทำ และความคิดของตัวละคร และมีการใช้ภาพพจน์ ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่านวนิยายของจุฬามณีมีการใช้ภาษาที่ไพเราะละเมียดละไมในการนำเสนอเรื่อง ซึ่งน่าจะได้มีการศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องอื่น ๆ อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2546). *วรรณคดีวิจารณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จุฬามณี. (2560). *กรงกรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- แทน ท่าพระจันทร์. (2563). *เบ๊ยกั๊ก*. สืบค้นจาก

ชเนศ เวศร์ภาดา.(2562). *สำนวนไทยในกรงกรรม*. สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/361256587693039/posts>

พรทิพย์ วนรัฐกาล. (2553). *ศิลปะและกลวิธีการเขียน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*. กรุงเทพฯ:

ศิริวัฒนอินเตอร์พริ้นท์.

วัชรภรณ์ อาจหาญ. (2535). *การศึกษาวิเคราะห์บทเพลงไทยสากลของสุนทราภรณ์*. วิทยานิพนธ์

อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี.(2564) *กรงกรรม*. สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/กรงกรรม>.

สายทิพย์ นุกูลกิจ. (2543). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บางเขน.

อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2545). *จิตวิทยาชีวิตคู่และการบำบัดคู่สมรส*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัย

และพัฒนาครอบครัว.